

Een zelfgekozen einde

Voor de suïcidale mens in ons allen

Jesse Bering

Een zelfgekozen einde

Waarom mensen zelfmoord plegen

Nieuw Amsterdam

Praten over gedachten aan zelfmoord kan bij
de crisislijn van 113 Zelfmoordpreventie
via 0900-0113 of www.113.nl

Vertaling Ernst de Boer en Ankie Klootwijk

© 2018 Jesse Bering

Oorspronkelijke titel *Suicidal. Why We Kill Ourselves*

Oorspronkelijke uitgever The University of Chicago Press

© 2018 Nederlandse vertaling Ernst de Boer en Ankie Klootwijk /

Nieuw Amsterdam

Tekstredactie Louise Koopman

Register Yulia Knol

Omslag Paul Pollmann

(naar het originele ontwerp van Richard Shailer)

Foto auteur Leonardo Ramos

NUR 740

ISBN 978 90 468 2375 0

www.nieuwamsterdam.nl

Inhoud

1	De roep om vergetelheid	11
2	Anders dan de schorpioen omringd door vuur	29
3	Kille kansrekening	59
4	De suïcidale geest hacken	95
5	De dingen die zij aan Lorraine vertelde	123
6	Afscheid van dit aardse ongerief	153
7	Wat niet doodgaat	181
8	Grijs gebied	218
	Dankwoord	243
	Noten	247
	Register	289

En zo wordt hij door angst verteerd,
dat hij vlucht en zich van 't licht af keert
voor een eind aan de kwelling van zijn hart,
sterft hij uit vrije wil ter verlichting van zijn smart.

Robert Burton, *Melancholie der liefde* (1621)¹

Gezien de gevoeligheid van het materiaal in dit boek heb ik de namen van de betrokkenen veranderd (tenzij anders vermeld) en heb ik fysieke beschrijvingen, plaatsen en andere kenmerken gewijzigd om te garanderen dat niemand is te identificeren en niemand met hun verhaal op de loop kan gaan. Dat heb ik gedaan omdat dit niet een boek is over de individuen die ik beschrijf, maar over wat we van hen kunnen leren en hoe zij hun leven vormgeven.

I

De roep om vergetelheid

Zoals het leven een paar minuten daarvoor nog vreemd leek, leek de dood nu even vreemd. De mot die zich weer had weten op te richten bleef daar nu heel bedaard en berustend zitten. Ach ja, leek hij te zeggen, de dood is sterker dan ik.

Virginia Woolf, 'The Death of the Moth' (1942)¹

Vlak achter mijn vroegere huis in Upstate New York, stond in een klein, boomrijk bos een machtige, met korstmoss bedekte eik die daar in de loop van een eeuw van zon, vocht en vorst was verrezen en zijn verharde aderen kriskras over de bosbodem had vertakt. Het was een van de vele gelijksoortige bomen in dit bosje vol vlekkerig zonlicht, vogels en platgetreden hertenpaadjes, maar uit deze ene boom stak een gigantische arm met een gekromde elleboog, een tak die daar zo doelbewust klaar hing dat hij me telkens als ik er 's ochtend met de honden langsliep, leek te wenken.

Het was de perfecte plek, vond ik, om mezelf op te hangen.

Al sinds mijn late tienerjaren heb ik met enige regelmaat last van suïcidale gevoelens. Maar nu werd ik dag en nacht geobsedeerd door het eigenlijk niet eens zo heel onaangename beeld van mijn lichaam, dat langzaam ronddraaide aan een touw dat om deze krakende, pijn verlichtende tak was geknoopt. Het was een absurde gedachte, dat ik naar mijn eigen lichaam kon kijken alsof ik er toevallig op was gestuit. En wat voor zin had mijn dood, als ik die moest zien door de ogen van hetzelfde hoofd, waar ik om te beginnen zo verschrikkelijk graag aan wilde ontsnappen?

Toch raakte ik volledig gefixeerd door dit hypothetische beeld van de leven-

loze, ronddraaiende pop, deze droevige afgedankte zak, waarvan de lijdzame bewoner bevrijd was van een wereld waarin hij niet echt thuishoorde.

Wereldwijd maken een miljoen mensen jaarlijks een eind aan hun leven, en een veelvoud daarvan doet een poging daartoe. Waarschijnlijk is dat nog een heel voorzichtige schatting; omdat er een stigma op rust en omdat de verzekering niet uitkeert bij zelfdoding, zien we suïcide en pogingen daartoe vaak niet terug in de officiële statistieken. Maar gemiddeld komt het erop neer dat elke veertig seconden iemand zich het leven beneemt. Tussen nu en het moment dat je de volgende alinea hebt gelezen, besluit iemand op deze planeet dat de dood een aangenamer vooruitzicht is dan een volgende ademtocht in deze wereld en zal hij of zij voorgoed uit het leven stappen.

De specifieke redenen waarom een mens suïcidaal wordt zijn natuurlijk net zo verschillend als zijn DNA, en hebben te maken met een aaneenschakeling van gebeurtenissen die in de woorden van een deskundige ‘verbijsterend in hun verscheidenheid’² zijn, maar dat betekent niet dat er geen gemeenschappelijke onderstromen bestaan die iemand tot deze fatale daad kunnen drijven. In dit boek proberen we vat te krijgen op dit ongrijpbare onderwerp en meer licht te werpen op wat een van de grootste raadsels aller tijden blijft: waarom zou een in alle andere opzichten gezond persoon, iemand die zelfs in de bloei van zijn of haar leven is, ‘tegen de natuur in gaan’ door zijn dood te bespoedigen? Per slot van rekening lijkt zelfmoord op het eerste gezicht vanuit darwinistisch standpunt nou niet echt een slimme zet, als je bedenkt dat in leven zijn toch wel een eerste voorwaarde is als het op de *survival of the fittest* aankomt.

Maar zoals de meeste wetenschappelijke vraagstukken blijkt ook dit iets ingewikkelder te liggen.

We gaan het in dit boek niet hebben over ‘met assistentie van een arts uitgevoerde suïcide’ of medische euthanasie, wat door Derek Humphrey in *Final Exit* wordt verwoord als ‘geen suïcide [maar] zelfverlossing [...] een goed overdachte, versnelde dood om verder lijden door een lichamelijke ziekte te vermijden.’³ Ik acht zo’n genadige manier van doodgaan bijna altijd ethisch verantwoord en humaan. In plaats daarvan zullen we het in dit boek hebben over de zelfdodingen die bespoedigd worden doordat mensen periodiek of constant in geestelijke nood verkeren, met andere woorden, de zelfdodingen die niet het voor de hand liggende gevolg zijn van lichamelijk lijden of lichamelijke gebreken. Onze aan-

dacht gaat in eerste instantie uit naar de zelfdoding van verder normale mensen die kampen met depressie of die plotseling geconfronteerd worden met onverwachte sociale omstandigheden waardoor ze volledig worden overdonderd. Veel gevallen van zelfmoord kunnen in verband worden gebracht met zware psychische aandoeningen – waardoor iemand nauwelijks greep heeft op de realiteit, zoals bij schizofrenie – maar veel gevallen ook niet. En in dit boek gaat het om die gewone mensen die suïcidale gedachten koesteren – de suïcidale mens in ons allen.

Benjamin Franklin deed ooit de beroemde uitspraak: ‘Negen van de tien mensen zijn would-be zelfmoordplegers.’ Dat zou kunnen, maar sommigen van ons gaan daar toch wat makkelijker toe over dan anderen. Men gaat er tegenwoordig van uit dat ongeveer 43 procent van de variabiliteit in suïcidaal gedrag onder de bevolking door genetische factoren kan worden verklaard en dat de overige 57 procent aan omgevingsfactoren kan worden toegeschreven. Wanneer mensen met een genetische suïcidale aanleg worden geconfronteerd met een stortvloed aan gebeurtenissen die een zware impact hebben op hun leven, zijn ze bijzonder kwetsbaar.

De algemene noemer van psychische stoornissen vormt geen afdoende verklaring. De overgrote meerderheid van mensen die zelfmoord plegen,⁴ volgens sommige schattingen wel 90 procent,⁵ lijdt aan een psychische stoornis, met name aan stemmingswisselingen zoals depressie en een bipolaire stoornis. (Ik heb het vaak bevochten eerste, gecombineerd met een sociale angststoornis.) Maar het is ook een feit dat niet iedereen die depressief is suïcidaal is en dat niet iedereen, geloof het of niet, die zelfmoord pleegt depressief is. Volgens een schatting⁶ pleegt ongeveer 5 procent van de mensen met een depressie zelfmoord, maar maakt ook ongeveer een half procent van de mensen die niet depressief zijn een eind aan hun leven.

In het geval van mijn eigen steeds terugkerende drang om een eind aan mijn leven te maken – die van tijd tot tijd opvlamt als kiespijn, dan weer een tijdje wegebt maar altijd weer dreigt op te spelen – wordt dit gevaarlijke verlangen door steeds weer andere problemen getriggerd. Edwin Shneidman, de beroemde suïcidoloog – ja, dat is echt een beroep – had een treffend woord voor dit intense, ondraaglijke gevoel dat een doodswens bij mensen oproept: *psychache*, psychische pijn,⁷ noemde hij het. Het lijkt op wat het personage van Winona

Ryder zei in de film *Girl, Interrupted* na een mislukte zelfmoordpoging, toen ze een handvol aspirines had geslikt: ze wilde gewoon 'dat er een eind kwam aan al die shit'. En net als kiespijn kan worden veroorzaakt door zoetigheid die we in allerlei vormen onder handbereik hebben, wordt psychische pijn veroorzaakt door een vrijwel onbegrensd aantal factoren in onze moderne wereld.

De gedachten die mij als tiener suïcidaal maakten – de constante dreiging dat ik elk moment als homoseksuele jongen in een bekrompen stadje in het Amerikaanse middenwesten door de mand zou kunnen vallen – zijn niet dezelfde wanhopige gedachten die mij daar nu toe drijven. Ik ben al meer dan twintig jaar geleden uit de kast gekomen en al meer dan tien jaar samen met mijn partner Juan. Soms krimp ik nog in elkaar als ik eraan terugdenk hoe bang ik als tiener was om voor mijn geaardheid uit te komen, maar ik word nu in ieder geval niet langer gekweld door die constante angst en stress om onder dwang voortijdig uit de kast te moeten komen.

Toch blijven andere ogenschijnlijk onoplosbare problemen voortdurend de kop opsteken alsof die de gewoonste zaak van de wereld zijn.

Wat mij op die dag, nog niet zo heel lang geleden, naar dat bos achter mijn huis trok was mijn werkloosheid. Die kwam als een donderslag bij heldere hemel. Kort daarvoor genoot ik nog een vrij hoge status in de academische wereld. Om eerlijk te zijn was ik verwend. En ik had geluk gehad. Maar dat realiseerde ik me pas veel later. Vlak na mijn afstuderen kreeg ik mijn eerste baan aan de University of Arkansas en ik was op mijn dertigste naar Noord-Ierland verhuisd, waar ik een aantal jaren mijn eigen onderzoekscentrum had geleid aan de Queen's University in Belfast.

Maar ergens onderweg begonnen mijn wetenschappelijke ambities te tanen.

Het was een klassiek geval van carrière burn-out. Op mijn vijfendertigste had ik al bijna alles gedaan wat ik wilde bereiken: ik publiceerde artikelen in toonaangevende wetenschappelijke tijdschriften, ik hield lezingen over de hele wereld, ik haalde flinke beurzen binnen en schreef populairwetenschappelijke artikelen over mijn onderzoeken (religie en psychologie). Als ik slim was geweest, was ik gewoon keihard door blijven werken. Maar in plaats daarvan werd ik steeds rustelozer. 'Wat nu?' vroeg ik mezelf af.

Het vooruitzicht dezelfde onderzoeken in feite min of meer te herhalen werd

een nachtmerrie voor me, het academische equivalent van vastzitten in een eindeloze tijdslus. Daarbij had ik, naar eigen tevredenheid althans, allang een antwoord gevonden op mijn belangrijkste onderzoeksvraag, hoewel controversiële kwesties als religie nooit definitief zullen worden opgelost. (Die vraag luidde: ‘Hoe groot is de kans dat religieuze ideeën een product van de menselijke geest zijn?’ Antwoord: ‘Nou, behoorlijk groot.’)

Ik koesterde steeds minder wetenschappelijke ambities en begon steeds meer tijd te besteden aan het schrijven van populairwetenschappelijke stukken voor tijdschriften als *Scientific American*, *Slate*, *Playboy* en nog een paar andere. Mijn stokpaardje was wetenschappelijke artikelen schrijven over allerlei scabreuze onderwerpen. Als je je ooit had afgevraagd of er een mogelijk verband bestond tussen de vacht van een gorilla, platjes en menselijk schaamhaar, of benieuwd was naar de mysterieuze psychofarmacologische eigenschappen van sperma of je afvroeg waarom de menselijke penis zo’n kenmerkende vorm heeft, dan moest je bij mij zijn. Ik heb er zelfs een boek over geschreven: *Waar hangt mijn penis uit?*

Het boek dat ik daarna schreef droeg zelfs een nóg ongemakkelijker titel: *Pervers: seksuele afwijkingen in ieder van ons*. Heb je je weleens afgevraagd waarom sommige mensen opgewonden raken van geamputeerden, en anderen spontaan een orgasme krijgen als een knappe voorbijganger hevig moet niezen, of waarom vrouwen over het algemeen kinkyer zijn dan mannen? En alweer was ik dan degene bij wie je moest zijn.

Nu had ik er misschien meer rekening mee moeten houden dat in de conservatieve en weinig vergevensgezinde academische wereld mijn naam door dat soort onderwerpen onverbiddelijk met onuitsprekelijke zaken zou worden verbonden. Natuurlijk konden mijn artikelen rekenen op een hoop pageviews en stonden mensen met rode konen bij Barnes & Noble in mijn boeken te bladeren. Maar het zijn geen titels waar het bestuur van een universiteit graag over opschept tegen potentiële sponsors. Als je eenmaal aan de grote klok hebt gehangen dat je je als tiener aftrok bij het wassen beeldje van een anatomisch correcte neanderthaler – ik zweer dat het in de context paste –, is er geen weg meer terug. Dan kun je je lidmaatschap van de Royal Society wel vergeten. O, nou des te beter, dacht ik toen. De gedachte dat ik eindelijk de vrijheid had om te schrijven wat ik wilde en op mijn eigen zeepkist kon gaan staan om te zeggen wat ik te

zeggen had over de verpletterende hypocrisie van onze samenleving, kwam mij onvoorstelbaar aantrekkelijk voor.

En geld speelde ook een rol. Ik werd er niet rijk van maar ik had wel zoveel voorschotten ontvangen voor mijn boeken dat ik mijn baan kon opzeggen, een enkele reis Belfast-Amerika kon boeken en een aanbetaling kon doen op een schattig huisje aan een kabbelend beekje vlak buiten Ithaca. Destijds gaf dat donkere bos achter het huis me helemaal geen onheilspellend gevoel; het was gewoon een fantastische plek om onze twee borderterriërs, Gulliver en Uma, uit te laten, onze onstuimige, eigenzinnige Ierse importhondjes. Die hele huiselijke setting daar leek de volmaakte plek om een volmaakt schrijversleven op te bouwen – een sprookje gebouwd op de ‘afwijkende’ seksualiteit van andere mensen.

Je voelt al waar dit heen gaat. Juan, die van ons tweeën het meest praktisch is ingesteld, trok al in een vroeg stadium zijn wenkbrouwen op over deze impulsieve en radicale carrièrestap. Daar bedoel ik mee dat hij er faliekant tegen was. ‘Wat ga je doen als je je boek afhebt?’ vroeg hij me regelmatig, want hij zag het onheil al aan de horizon opdoemen.

‘Een volgend boek schrijven, denk ik. Misschien wat freelanceopdrachten doen. Ik kan altijd weer les gaan geven, ja toch? Kom op, man, niet zo pessimistisch!’

‘Ik weet het niet, hoor,’ zei hij dan. Maar hij wist ook hoe ongelukkig ik me had gevoeld in Noord-Ierland en ging, met de nodige tegenzin, akkoord met mijn vage plannen.

Ik zou niet durven zeggen dat ik op een spectaculaire manier in ongenade viel. Maar het scheelde niet veel. Het was hoe dan ook ontzettend beschamend. Zelfs nu ik een uitweg uit dat bos heb gevonden, vind ik het moeilijk om erover te praten.

Dat is het punt. Over wat mensen suïcidaal maakt kún je ook moeilijk praten. Schaamte speelt daar een grote rol in. Zelfs afscheidsbriefjes maken ons niet altijd veel wijzer over de werkelijke reden waarom iemand uit het leven stapt, zoals we nog zullen zien. (Excuses voor al die eufemismen: maar je kunt het woord ‘suicide’ slechts zoveel keer gebruiken zonder dat de lezer een glazige blik in de ogen krijgt.) Maar omdat ik anderen in dit boek vraag om eerlijk te zijn over

hun gevoelens, zou het wel heel oneerlijk van mij zijn om de redenen van mijn eigen zelfhaat en gevoel van onherroepelijke mislukking tijdens deze duistere periode voor me te houden.

Op de momenten dat we diepongelukkig zijn klampen we ons vaak wanhopig vast aan de dingen waar we trots op zijn, alsof we niet alleen anderen, maar ook onszelf ervan willen overtuigen dat we nog iets waard zijn.

Lang geleden, toen ik een jaar of twintig was, raakte ik eens in gesprek met een bejaarde man van in de negentig, die altijd een oude, vergeelde brief bij zich droeg. De mensen noemden hem 'De Rechter'.

'Ik wil je iets laten zien, jongeman,' zei hij na afloop van een dinertje tegen me, en hij stak een beverige hand in zijn vestzak en haalde de brief tevoorschijn. 'Zie je dit?' vroeg hij me stralend. Met een vinger die krom stond van de artritis wees hij naar een regel in een lettertype van voor de drooglegging. Terwijl ik de woorden op het papier trachtte te ontcijferen, keek hij me met zijn waterige, roodomrande ogen vorsend aan om te zien of de tekst wel goed tot me doordrong. 'Het is een aanbeveling van Franklin D. Roosevelt, de toenmalige gouverneur van New York. Daar staat het, kijk dan, er staat dat ik de jongste rechter van het hooggerechtshof was. Acht. En. Twintig. Jaar. Oud.' Bij elk woord tikte hij met kracht op het papier. 'Wat zeg je daarvan?'

'Ik ben diep onder de indruk,' zei ik.

En dat was ik ook. Sterker nog, ik kan me nog herinneren dat ik jaloers op hem was. Niet vanwege zijn geweldige carrière in het rechtssysteem, maar omdat ik in die periode weer eens, en niet voor het eerst, suïcidaal was; en omdat hij, anders dan ik, niet meer zo lang te gaan had voordat hij zachtjes mocht wegglijden in die heerlijke duisternis.

Een van de wreedste gedachten die de werkelijk suïcidale geest parten spelen⁸ is dat de tijd tergend langzaam lijkt te verstrijken. Wanneer elke nieuwe dageraad al een eeuwigheid van geestelijk leed lijkt aan te kondigen, voelt de gapende kloof tussen je jeugd en je ouderdom als de eeuwigdurende hel zelf.

Waar het om gaat is dat we, wanneer we ongewild in een liminale toestand terecht komen – die wankele toestand tussen een actief leven en beginnende ouderdom, werken en werkloosheid, getrouwd zijn en alleenstaand, in de kast zitten en eruit komen, vrijheid en gevangenschap, echtgenote en weduwe, gezondheid en ziekte, rijkdom en armoede, beroemdheid en obscuriteit, enzovoort – begrijpelijk-

kerwijs onze toevlucht zoeken in het mooier voorgestelde verleden van ons vroegere zelf. En dat we anderen ook proberen te herinneren aan deze geëclipseerde identiteit.

Helaas is dat een hopeloze zaak. Diep in ons hart weten we dat er geen weg terug is. In de ogen van anderen is onze identiteit definitief veranderd. In de echte wereld (de wereld die niet draait om een as van goedkope clichés en zelfhulpboeken die beweren dat de mening van anderen over ons er niet toe doet) maken wij onlosmakelijk deel uit van de structuur van de samenleving.

Of we het nou leuk vinden of niet, ons gevoel van welzijn is in hoge mate afhankelijk van wat anderen van ons denken.⁹

Sociaal psycholoog Roy Baumeister,¹⁰ over wie we in dit boek nog meer zullen horen, stelt dat gunstige levensomstandigheden in feite het risico op zelfmoord vergroten, omdat ze onredelijke normen voor persoonlijk geluk creëren. Als het even niet meezit, kost het mensen die doorgaans een geprivilegieerd leven leiden extra veel moeite met mislukkingen om te gaan. ‘Gezien de inrichting van de samenleving,’¹¹ schreef de achttiende-eeuwse filosofe Madame de Staël, ‘veroorzaakt tegenspoed een acuut gevoel van diepe ellende, dat zich op duizend verschillende manieren vermenigvuldigt. Maar de meest wrede daarvan is het verlies van de positie die we eerder in de wereld bekleedden. Ons voorstellingsvermogen heeft evenveel te maken met het verleden als met de toekomst, en we hechten zo sterk aan onze bezittingen dat het pijn doet als we die kwijtraken.’

Net als De Rechter was ik gevaarlijk trots op mijn vroegere status. De duizelingwekkende tuimeling van mijn vroegere baan naar mijn huidige status was werkelijk verbijsterend. Ik zou het toen niet hebben toegegeven of me niet eens gerealiseerd hebben dat ik schuldig was aan zo’n cognitieve misdaad, maar heimelijk vond ik ook dat ik er gewoon recht op had. Nu voelde ik me als Jean-Baptiste Clamence in *De val* van Albert Camus. Geconfronteerd met een reeks tegenslagen ziet de succesvolle Parijse advocaat zijn carrière en zijn hele bestaansgrond in rook opgaan. Pas als hij door de as zift, komt zijn vooringomenheid aan het licht. ‘Omdat ik altijd overladen was met zegeningen,’ merkt Clamence op over het wereldbeeld dat hij tot dan toe had:

...voelde ik me, ik aarzel om het toe te geven, uitverkoren. Persoonlijk boven iedereen uitverkoren tot dat langdurige, ononderbroken succes. Ik weigerde dat

succes uitsluitend aan mijn persoonlijke verdiensten toe te schrijven en ik kon niet geloven dat het samengaan van dusdanig uiteenlopende en uitmuntende eigenschappen in één enkel persoon louter toeval was. Daarom voelde ik me in mijn gelukkige leven in zekere zin tot dit geluk gerechtigd door een soort hogere beschikking. Als ik daaraan toevoeg dat ik niet gelovig ben, dan begrijpt u nog beter hoe uitzonderlijk die overtuiging was.¹²

Voor mij gold hetzelfde: ik had mij lange tijd onvoldoende rekenschap gegeven van de vele subtiele en niet te voorspellen krachten achter mijn vroegere succes, krachten die altijd buiten mijn macht hadden gelegen. Ik voelde me... hoe zal ik het zeggen... betoverd is een te sterk woord, eerder fatalistisch. In werkelijkheid was ik net als ieder ander, en werd ik overeind gehouden door de broze botten van het toeval. En nu dreigden die broze botten te verpulveren. Ik had natuurlijk ontzettend hard gewerkt om zover te komen, maar ik had ook geluk gehad. In de tijd dat ik promoveerde, zag de economie er nog zonnig uit en kon je nog een baan vinden. Ik deed ook onderzoek naar een actueel onderwerp – in mijn dissertatie onderzocht ik hoe kinderen over het hiernamaals denken en praten – en had de ambitie om naam te maken in een snelgroeiend vakgebied. Nu, elf jaar later, nadat ik de universiteit de rug had toegekeerd, geen inspiratie had voor een nieuw boek, en een naam had opgebouwd die min of meer synoniem was met penissen en perversie, was het een heel ander verhaal. Carrière burn-out? Alsjeblieft zeg. Dat is een luxe voor mensen met een baan.

Ik had gewoon iedere maand een vast salaris nodig.

Het rationele deel van mijn brein verzekerde me dat mijn huidige dilemma niet het einde van de wereld betekende. Maar ondertussen begon de bodem van mijn voorschot snel in zicht te raken en leverden de freelanceopdrachten, waarmee ik weliswaar koortsachtig druk in de weer was, onvoldoende inkomsten op. Juan moest met zijn masteropleiding in bibliotheekwetenschappen tegen het minimumloon een baantje achter de kassa in de supermarkt nemen. Hij heeft me geen moment ingewreven dat hij me gewaarschuwd had. Dat was ook niet nodig.

Ik wist, toen ik eraan begon, dat het gras aan de overkant van een bezadigde carrière niet noodzakelijkerwijs groener was, maar ik had geen moment ge-

dacht dat de aarde daar verschroeid zou zijn. Dat schattige huisje? Daar rustte een hypotheek op. We hadden geen kinderen maar wel twee levendige terriërs en een kat waar we voor moesten zorgen. Studieleningen afbetalen. Belastingen. Benzine. Creditcards. Elektriciteit. Had ik al gezegd dat ik een onverzekerde diabetespatiënt Type 1 met een insulinepompje ben? Mijn streven om met oogkleppen op koste wat kost in alle vrijheid te kunnen schrijven, begon potentieel gevaarlijke gevolgen te krijgen.

Het is fantastisch om van je hobby je werk te maken. Maar weet je wat nog leuker is? Brood op de plank.

Het irrationele deel van mijn brein kon zich gewoon niet voorstellen hoe deze situatie waarin ik ons op een stomme, egoïstische manier gemanoeuvreerd had, goed kon aflopen. Het zou alleen nog maar erger worden. Visioenen van gedwongen verkoop, verwarde, droevig kijkende, zielig jankende huisdieren, wreed van elkaar gescheiden en in een kennel ondergebracht (of erger). Van dierbare familieleden die het zelf al moeilijk hebben, maar achter gesloten deuren met elkaar harrewarren over hoe ze 'de situatie met Jesse' moeten aanpakken. Iedereen, inclusief ikzelf, zou beter af zijn zonder mij; ik moest er alleen voor zorgen dat de beesten een goed onderkomen kregen en dat Juan weer een nieuwe, frisse start kon maken in Santa Fe, waar hij woonde toen we elkaar leerden kennen.

'Je bent een ongelooflijke loser,' ging ik tegen mezelf tekeer. 'Je had het helemaal gemaakt. En moet je jezelf nu eens zien!'

Hoe meedogenloos die innerlijke stem ook kon zijn, hij had ergens wel gelijk. Stel dat dát de rationele kant van mijn brein was, begon ik me af te vragen, en dat de optimistische kant – die mij zei dat het allemaal weer goed zou komen – de kant van de waanideeën was? Per slot van rekening was ik in de snel veranderende wereld van de wetenschap ondertussen een dinosaurus geworden. Ik had al jaren geen les meer gegeven of onderzoek gedaan. Ik had ook een hoop schepen achter me verbrand vanwege mijn... eh... hang naar sensatie. Binnenkort zou ik aan den lijve het leedvermaak ervaren van sommigen van mijn critici, en geheel terecht.

Al met al voelde ik me een persona non grata tussen al die keurige burgers om me heen, al die stevig gewortelde bomen die zo overduidelijk in deze wereld thuishoorden. Zelfs het onkruid had zijn eigen plekje. Maar ik? Ik hoorde er niet thuis. Ik was feitelijk zowel overgekwalificeerd als ondergekwalificeerd